



International Research Institute of Stavanger

www.iris.no

Terje Lie

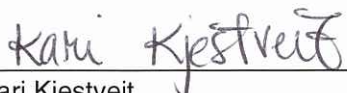
**K46 - kommunalt tilbud til  
rusmiddelmisbrukere  
i alderen 17–25 år**

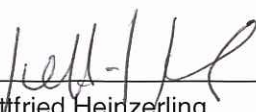
Rapport IRIS – 2008/079

Prosjektnummer: 7203052  
Prosjektets tittel: Nytt praksisfelt  
Oppdragsgiver: Helse Stavanger  
ISBN: ISBN nr er: 978 -82-490-0587-1  
Gradering: Åpen fra 25.05.08

Stavanger, 25.05.2008

  
\_\_\_\_\_  
Terje Lie 20.05.08  
Prosjektleder

  
\_\_\_\_\_  
Kari Kjestveit 20.05.08  
Kvalitetssikrer

  
\_\_\_\_\_  
Gottfried Heirzerling 20.05.08  
Senterleder  
(Samfunns- og næringsutvikling)

## Forord

Denne rapporten er utført på bestilling fra kompetansesenteret for rus, KORFOR, i Helse Stavanger. Hensikten er å dokumentere erfaringer med et nytt tilbud i Stavanger, K46, for rusmiddelmissbrukere i alderen 17 til 25 år. Rapporten belyser erfaringer fra brukere, familie og pårørende til brukere, samarbeidspartnere til K46 og ansatte ved senteret.

Tiltaket er organisert som et prosjekt, med finansiering fra Stavanger kommune, med øremerkede tilskuddsmidler fra staten til rusarbeid i kommunene. I tillegg bidrar Psykiatrisk ungdomsteam, Helse Stavanger, med personalressurser inn i prosjektet. Tiltaket er nå organisert under virksomheten Ungdom og fritid, Stavanger kommune<sup>1</sup>.

Vi takker alle som har stilt opp til intervju i prosjektet, både brukere, pårørende, samarbeidspartnere og ansatte ved K6.

Stavanger 20. mai 2008

Terje Lie, prosjektleder

---

<sup>1</sup> Denne virksomheten omfatter også Helsestasjon for Ungdom, UNGBO og Uteseksjonen.

## Innhold

Sammendrag .....	4
1 INNLEDNING .....	5
1.1 Tilbudet .....	5
1.2 Problemstilling og metode .....	9
2 SAMARBEIDSPARTNERE.....	10
2.2 Politiet: Et sted å henvise personer som ønsker endring .....	10
2.3 Sosialtjenesten: K46 fyller et tomrom i hjelpeapparatet .....	11
2.4 Uteseksjonen: K46, viktig for unge med rusproblemer .....	12
2.5 Brukere og pårørende .....	12
3 OPPSUMMERING, DISKUSJON OG KONKLUSJON .....	15
4 KONKLUSJON .....	19

## Sammendrag

K46 er et kommunalt tiltak for unge rusmiddelmissbrukere mellom 17 og 25 år. Tiltaket ble etablert tidlig i 2007 og har lokaler sentralt i Stavanger sentrum. Overordna mål er å ta i mot og ivareta unge med rusproblemer og å bidra til å redusere rusforbruk. K46 har som mål å finne egnede løsninger på problemer og motivere til atferdsendring. Tilbudet er frivillig og lett tilgjengelig, og brukere kan komme inn fra gata og få noen å snakke eller gjøre avtale.

Dette prosjektet skal dokumentere noen erfaringer med K46 gjennom brukere, familie/pårørende til brukere, ansatte og samarbeidspartnere.

Sosialtjenesten, Uteseksjonen, Politi og andre samarbeidspartnere er entydig positive til tiltaket. K46 fyller et tomrom i hjelpeapparatet for unge rusmiddelmissbrukere mellom 17 og 25 år. K46 er et tilbud til en gruppe unge som tidligere har falt utenfor hjelpetiltakene.

Sosialtjenesten mener det er en styrke at Psykiatrisk ungdomsteam (PUT) tilbyr tjenester på K46 og at dette forenkler henvisning av unge til polikliniske tjenester. Med sitt tilbud på K46 oppstår et uformelt samarbeid om tjenester mellom PUT og K46. Dette bidrar til å sikre en mer aktiv henvisningspraksis enn en ellers ville ha fått.

Uteseksjonen har et nært samarbeid med K46 og henviser unge som har behov for det til tiltaket.

Politiet kommer i kontakt med mange unge som trenger et tilbud for rusbruk og mener de nå endelig har fått et sted å henvise folk til. Politiet opplever at K46 er et viktig ledd for å komme i kontakt med andre hjelpeinstanser.

Pårørende og brukere opplever stor støtte i K46. Pårørende har savnet råd og veiledning og noe å orientere seg etter i hjelpeapparatet ellers, men de har ikke kommet noen vei med sine problemer. K46 er et sted hvor pårørende får hjelp og flere kan fortelle om bedring i brukernes livssituasjon.

Alle de intervjuede brukere har en lang historie med rusmisbruk, men har holdt kontakten med K46 over en relativt lang periode. Brukerhistoriene viser likevel at K46 har vært til god hjelp. Flere har redusert sitt rusforbruk, har kommet i arbeidstrening, fått orden på boligforhold og blitt motivert for videre utdanning. For noen tar det lang tid å endre atferd, men unge som tidvis faller ut av tiltak og ruser seg, har en tendens til å komme tilbake og fortsette kontakten.

K46 dekker uten tvil et behov for hjelpetiltak for rusmiddelmissbrukere i aldersgruppen 17 til 25 år. Slik tiltaket framstår nå, representerer K46 et nytt tilbud for unge rusmisbrukere og et sted å henvende seg til for pårørende og samarbeidende etater som sosialtjenesten, Uteseksjonen, Politiet, Friomsorgen og andre. Totalt sett er offentlig sektor en storforbruker av K46, noe som tyder på at tiltaket er i ferd med å etablere seg som en viktig del av hjelpeapparatet.



# 1 Innledning

K46 er et kommunalt tilbud i Stavanger til personer mellom 17 og 25 år som ønsker å gjøre noe med sitt rusmiddelmissbruk. Tiltaket åpnet i februar 2007, og navnet K46 kommer fra adressen, Kongsgaten 46, sentralt i Stavanger sentrum. Tiltaket er organisert som et prosjekt, med finansiering fra Stavanger kommune, og med øremerkede tilskuddsmidler fra staten til rusarbeid i kommunene. Tiltaket er nå organisert under virksomheten Ungdom og fritid, Stavanger kommune<sup>2</sup>. Forhistorien er at Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune startet et samarbeid i 1999 for å få til et "strakstilbud" for unge rusmiddelavhengige. Forslag om dette tilbudet ble lagt inn i den fylkeskommunale delplanen i 2001, og ble etter hvert hjemlet i Ruspolitisk handlingsplan for 2001-2003. Bakgrunnen for samarbeidet var erfaringer knyttet til manglende hjelpetilbud for unge med en rusproblematikk, både i kommunen og den daværende fylkeskommunale rusomsorgen. Man mente at det var behov for en type lavterskeltilbud som kunne ta i mot unge som selv var interessert i et hjelpetilbud. Planleggere hadde erfaringer fra at de yngste rusmiddelmissbrukerne var vanskelige å nå gjennom poliklinisk oppfølging. Opprinnelig var planen å få til et døgntilbud med kriseplasser, men dette er ennå ikke realisert.

Prosjektleder ble ansatt i mai 2006. Fram til desember samme år ble det tilsatt seks prosjektmedarbeidere for å dekke dag- og kveldsturnus (til kl 22:00). De ansatte har helse- og sosialfaglig bakgrunn. Psykologisk ungdomsteam, Helse Stavanger, gjennomfører vurderinger og poliklinisk oppfølging en dag i uken på K46.

## 1.1 Tilbudet

I den tidlige fasen av en brukerkontakt kreves mye innsats fra K46 i form av kartlegging, avklaring av brukers situasjon og eventuelle henvendelser til andre deler av hjelpeapparatet. Hvis brukere ønsker behandling for rusproblemer kan de få henvisning til Psykiatrisk ungdomsteam (PUT) via sosialtjenesten eller fastlege. PUT vil vurdere rett til helsehjelp og kan tilby individuelle samtaler eller søke klientene inn i andre hjelpetiltak. Omfanget av videre oppfølging kan variere. Erfaringene er at noen unge som er inntatt K46, ikke følger opp kontakten. Det kan være flere grunner til det. Ansatte har pekt på at mange unge tror de har kontroll over rusbruken, at de ikke er motivert til å slutte med rusbruk og ikke ser faresignaler. For noen må konsekvensene av rusbruk ha blitt mer alvorlige før de erkjenner et behandlingsbehov.

Her kommer spørsmålet om målgruppe inn. I informasjonsfolderen "Behandlingsstart for unge med rusproblemer" fra K46 står det, sitat: "K46 er et hjelpetilbud for unge i Stavanger med rusproblemer. Er du i alderen 17 til 25 og har ønsker om å gjøre noe

---

2 Denne virksomheten omfatter også Helsestasjon for Ungdom, UNGBO og Uteseksjonen.

med rusproblemene dine, ta kontakt. Det er bare å ringe eller komme innom Kongsgaten 46". Invitasjonen stiller visse krav til de unge, at de har erkjent sitt rusproblem og at de vil gjøre noen med det. Dette har antakelig i seg selv en viss silingseffekt og kan hindre noen i å oppsøke stedet. Man skal ha mot nok til å banke på døra, presentere et "problem" og kanskje avsløre et lite ordna liv. Av de som oppsøker K46, direkte eller gjennom sosialkontoret, pårørende eller andre, er det som nevnt flere som dropper ut ganske tidlig, og før det er blitt noen "sak". Det skjer altså en form for avskalling eller "siling" av brukere som kan være i målgruppa, og som ville kunne nyttiggjøre seg tilbudet. Det er sannsynlig at det skjer en viss selvseleksjon og at de som benytter seg av tilbudet er personer som kan ha større sjanse for å lykkes med kontaktforholdet enn andre, fordi de er motiverte og har erkjent et problem. Informasjon fra ansatte på K46 og fra Årsrapporten 2007, tyder likevel på at K46 blir oppsøkt av mange med betydelige problemer og at det er vanskelig og tar lang tid å få til en endring i rusatferd og å bedre livssituasjonen generelt. I starten kom flere brukere med omfattende rusmisbruk, men ansatte ser nå tegn til en vridning og at de oppsøkes av unge med mindre misbruk.

I en tidlig fase kom de fleste henvendelsene fra sosialkontorene. Etter hvert har det skjedd en endring, og nå kommer mange via pårørende, eller de unge komme direkte til K46. Tiltaket begynner å bli mer kjent, men ennå er det behov for mer markedsføring, påpeker flere av samarbeidspartene og brukere av K46.

K46 er et kontorbasert tilbud, til forskjell fra oppsøkende tiltak som Uteseksjonen og Oppsøkende behandlingsteam i Stavanger (OBS). K46 er dermed mer avhengig av hvem av de unge som tropper opp på døra, pårørende eller av henvisninger fra andre som sosialtjenesten, politiet eller andre.

Ansatte hevder at målgruppen for K46 ikke er så synlig i sentrum, hvilket også bekreftes av Uteseksjonen. Noen ganger kommer K46 i kontakt med brukere som også er i kontakt med Oppsøkende behandlingsteam i Stavanger (OBS). Uteseksjonens målgruppe er unge mellom 12 og 25 år som oppholder seg i sentrum eller ute i bydelene, men erkjente rusproblemer er ikke dominerende blant de unge som Uteseksjonen møter. For Uteseksjonen blir det sentralt å fange opp risikoutsatte unge, hvor debuterende rusatferd kan forekomme. OBS sin målgruppe er personer med alvorlig psykisk lidelse og tilleggsproblemer som rusmiddelmisbruk og andre forhold. Gjennomsnittsalderen er forholdsvis høy. K46 sin målgruppe ligger et sted midt i mellom. Målgruppa til K46 visert tegn til større motivasjon til endring av rusproblemer og er noe eldre enn målgruppa for Uteseksjonen, men er samtidig yngre enn målgruppa for OBS og uten alvorlig psykisk lidelse som inklusjonskriterium.



Ved første gangs samtale blir brukeren orientert om hva K46 kan bidra med. Det gjøres en kartleggingssamtale og en timeavtale. De fleste kommer tilbake etter første samtale, men noen må få en påminnelse. Kontakten er frivillig og ofte krever det tett oppfølging, spesielt i startfasen for å få i gang endringsarbeidet, sier ansatte. Til tross for at K46 er et lavterskeltilbud, kan det være uvant og litt ”skummelt” å ta tak i egne problemer. I dette arbeidet kreves det mye av ansatte for å holde kontakten med de unge, og ”Vi legger oss i selen for å holde på dem”, sier en ansatt. ”Da opplever de unge at de blir tatt vare på”.

K46 bistår ofte brukere til å komme i kontakt med sosialkontor, spesielt i forbindelse med økonomi og boligproblematikk. K46 bidrar til å opprette ansvarsgrupper for brukeren, når det er aktuelt og tar seg av innkalling til møter. Andre parter tar i liten grad initiativ til dette, hevder ansatte. Dette kan tyde på at K46 har et slags ”eierforhold” til sine klienter og forventes å ta initiativ. K46 erfarer stor variasjon i hvordan andre offentlige instanser selv tar initiativ til dette. K46 tar ofte en koordinerende rolle og blir bindeleddet mellom de unge og det eksisterende hjelpeapparatet.

Ansatte på K46 mener de har mange roller; være støttekontakt, passe på at ting går som de skal ved henvisninger, være advokat og sikre at de unge får sine rettigheter, få fortgang i hjelpeapparatet ellers, jobbe med boligspørsmål med mer. Ansatte mener at de ofte må være ”vaktbikkje” overfor andre instanser som sosialkontor, for å se til at de unge får sine rettigheter.

Ansatte har enten helse- eller sosialfaglig bakgrunn. Enkelte har vært ansatt siden tiltaket startet mens andre er kommet til etter hvert. Det har vært noe utskifting av personale i løpet av den tiden tiltaket har vært i drift. Det tar tid å innarbeide dette tiltaket og både samarbeidsparter, pårørende og de unge brukerne har kommentert at tiltaket må gjøres bedre kjent. Etter ett års drift ser det ut til at aktiviteten er økende.

Kontorfellesskap til Psykiatrisk ungdomsteam (PUT) gjør det enklere å få henvist brukere dit. Ansatte i K46 og PUT kan drøfte henvisninger til PUT uformelt, men formelt må henvisningen komme fra fastlege eller sosialkontor. Det er et tett samarbeid mellom K46 og PUT, og ansatte på K46 driver motivasjonsarbeid for å få de unge henvist til dit. Målet for K46 er ofte å få brukeren henvist til PUT og videre i behandling. Som vist nedenfor ble det foretatt 24 henvisninger til PUT i 2007.

K 46 har et helsetilbud med gratis prevensjon, hepatittvaksine, sårbehandling og gjennomfører nå også øreakupunktur.

### Litt statistikk<sup>3</sup>

I 2007 har K46 registret kontakt med i alt 97 brukere hvorav 48 prosent jenter. Kontakten med brukerne tilsvarer nær 785 samtaler. Antall nye brukere per måned ligger mellom 2-3 til 20 brukere. Gjennomsnittalder på brukerne er 21 år, og seks av

---

3 Kilde: Årsrapport for K46 2007. Ungdom og fritid. Stavanger kommune.

brukerne er 17 år (2007). Bakgrunnsinformasjon viser at 42 av brukerne har hatt lite tilfredsstillende boligforhold og levd under vanskelige og ustabile familieforhold. Snaut 20 prosent av brukerne har registrert bosted utenfor Stavanger kommune.

En andel på rundt 40 prosent er henvist til Psykiatrisk ungdomsteam og halvparten av disse er søkt/vurdert for langtidsbehandling. Flere av de unge er registrert hos politiet og noen venter på soning/samfunnsstraff eller er løslatte fra kriminalomsorgen. Flertallet mottar økonomisk sosialhjelp.

I tillegg til de 97 unge, har ca. 50 familier/pårørende vært i kontakt med K46, tilsvarende i alt 175 samtaler.

### Henvisende instans

Opplysninger om henvisende instans er interessante med tanke på hvordan de unge kommer i kontakt med K46 og hvordan rekrutteringen dermed foregår.

### Oversikt over henvendelser til K46

Henvendelsesinstans*)	Tallet på henvendelser
Kontakt gjennom pårørende /foreldre	21
Bruker oppsøkte selv K46	19
Sosialtjenesten	17
Uteseksjonen	11
Venner	7
Barnevernstjenesten	4
Psykiatrisk ungdomsteam	4

\*) Andre henvendelser er fra: Politi, Friomsorgen, Fengsel, Bestillerkontor (kommunen), Arbeidstreningssesksjonen, Psykiatrisk klinikk, Hiimsmoen, videregående skole, arbeidsgiver.

Familie/pårørende tar hyppigst kontakt med 21 henvendelser, men bruker selv har nær like mange. Sosialtjenesten har i alt 17 henvendelser mens Uteseksjonen har 11. Sammen med barnevernstjenesten har kommunale instanser i alt 32 henvendelser. Samlet fra politiet, friomsorgen og fengsler er det kommet 6 henvendelser. Fra offentlig sektor totalt (kommunal og statlig) er det kommet rundt 45 henvendelser. Fra ”private”; pårørende, bruker selv og venner, er registrert 47 henvendelser.

### Eksempel på virksomheten i mars 2008

På K46 utarbeides månedlige rapporteringer og virksomheten. Et eksempel fra mars måned 2008 gir et innblikk i K46 sin virksomhet. Av 42 brukere i denne måneden var det 12 nyregistrerte. Av de 42 brukerne var 24 henvist til PUT, hvorav noen saker var avsluttet eller passive. Et antall på fem personer venter på eller er i langtidsbehandling. Et fåtall har utarbeidet eller påbegynt individuell plan. Det sies at individuell plan til nå bare blir laget i forbindelse med langtidsbehandling. Det er opprettet flere



ansvarsgrupper, i alt 13, men mange av disse er avsluttet og noen er fortsatt under planlegging. Av de 42 brukerne var 18 bostedsløse eller hadde vanskelige boforhold.

## 1.2 Problemstilling og metode

Målet for denne rapporten er å dokumentere erfaringer med tilbudet etter rundt ett års drift. Hensikten er også å dokumentere erfaringer med overlappende praksisfelt mellom det kommunale tilbudet og Psykiatrisk ungdomsteam i spesialisthelsetjenesten.

### Intervju

Det er foretatt personlige intervju med samarbeidspartnere til K46, brukere, pårørende og ansatte. K46 har oppgitt aktuelle samarbeidspartnere samt navn på brukere og pårørende. Brukere og pårørende ble først spurt av K46 om de var villige til å ta et intervju med IRIS. De som var villige ble kontaktet av IRIS. Avtale om intervju ble gjort per telefon. To av brukerne trakk seg i ettertid fra intervju.

Utvalget av brukere og pårørende er ikke et representativt utvalg for de registrerte kontaktene på K46. Samtlige brukere i utvalget, også de som blir indirekte representert ved pårørende, har hatt kontakt med K46 over relativt lang tid og har hatt et langvarig rusmiddelmissbruk. Ut fra resultatene er det rimelig å tro at de som gjennomførte intervjuene representerer en positiv del av brukerne. Ikke alle ønsker å stille til intervju eller er i den situasjon at K46 vil spørre dem om å delta.

Den litt ”tilfeldige” gruppe brukere som bare er innom K46, men ikke følger opp i særlig grad, er ikke representert i utvalget.

De intervjuede er:

#### **Samarbeidspartnere:**

- Pårørendesenteret
- Kriminalomsorgen
- Politiet
- Uteseksjonen
- Sosialtjenesten
- Psykologisk ungdomsteam

#### **Brukere og pårørende:**

- Tre av fem brukere (to brukere trakk seg fra intervju)
- Fire pårørende til brukere ved K46

#### **Andre:**

- Ansatte på K46

Av andre kilder er det brukt tilgjengelig dokumentasjon, så som strategisk plan for K46 og årsmelding.

## 2 Samarbeidspartnere

K46 er en ny type tiltak i kommunen. Det retter seg mot en målgruppe som ikke har fått noen spesiell oppmerksomhet tidligere og planleggere mente dette var en forsømt gruppe. Vi skal nå høre hvordan aktuelle samarbeidspartnere oppfatter K46. Vi har intervjuet personer fra Pårørendesenteret, Politiet, Sosialtjenesten, Uteseksjonen og Kriminalomsorgen.

### 2.1.1 Pårørende senteret: K46 et viktig tilbud

Pårørendesenteret er et privat drevet tilbud til pårørende av rusmiddelmissbrukere. Senteret gir tilbud om samtaler, rådgivning og forskjellige kurs.

Leder for senteret mener at K46 er viktig, med et godt faglig tilbud for misbrukere og pårørende. Pårørendesenteret kan henvise de pårørende til K46, og der er det ingen ventetid. Pårørendesenteret har et godt samarbeid med K46, når det er behov. *Denne type tilbud har manglet i Stavanger, og dekker et behov for personer som faller utenfor hjelpeapparatet ellers. Det er flott at K46 har en åpen dør og at brukere og pårørende kan komme uten forhåndsavtale*, sier lederen. Det gir en trygghetsfølelse for pårørende. Det er også en styrke at PUT har et tilbud på K46. For pårørende er det bra at de unge kan komme til samtaler tidlig og få en start der. K46 er en god plass å begynne, mener lederen. Senteret har konkret samarbeid med K46 om temakvelder for pårørende med barn med rusproblemer. Sosialtjenesten har et ansvar for rusmiddelmissbrukere som bor i kommunen, men erfaringene fra Pårørendesenteret er at sakene ofte stopper opp i sosialtjenesten.

### 2.2 Politiet: Et sted å henvise personer som ønsker endring

Representanten for politiet sier at K46 er et godt supplement til de problemstillingene politiet arbeider med. Politiet kommer i kontakt med mange unge som trenger hjelp, og det er mye kriminalitet blant rusmiddelmissbrukere. Mange av de unge politiet kommer i kontakt med ønsker hjelp. Før var sosialkontorene det eneste stedet å henvende seg til, men der var det ingen hjelp å få. Politiet har selv små ressurser til å gi hjelp, og her kommer K46 inn. Nå har politiet et sted å sende unge personer til. Politiet kan henvise motiverte personer som ønsker endring. K46 tar sakene på kort varsel og griper inn i kriser, om nødvendig. K46 er også er viktig mellomledd for andre hjelpeinstanser, slik politiet opplever det.

Noen av de unge under 18 år trenger en god samtalepartner. Politiet kan ved hjelp av K46 tilby et sted hvor brukeren kan få kontakt og snakke. *"K46 blir en adresse vi kan sende brukeren til"*, sier politiet.



K46 er også en samarbeidspartner for innsatte. Det er unikt at fengsel, sosialtjenesten ved K46 og politi nå snakker sammen, hevder politiet.

Politiet ser det som en utfordring for K46 å se nærmere på eldre brukere. Sett fra politiets synspunkt vil det være viktig for K46 å kunne ta i mot personer som er noe eldre enn 25 år, men også personer ned til 16 år.

### **2.3 Sosialtjenesten: K46 fyller et tomrom i hjelpeapparatet**

Motivet for de unge for å oppsøke sosialkontoret er som oftest for å søke om økonomiske sosialhjelp. Sosialkontoret kartlegger bruker og får et inntrykk av om de er i målgruppa for K46 eller PUT. Hvis det er aktuelt, prøver sosialkontoret å motivere brukeren til å ta kontakt med K46. I noen tilfeller blir K46 bedt om å komme til sosialkontoret for å ta kontakt med brukeren. Fra sosialkontorets synspunkt er det optimalt at K46 kommer der og da, ellers kan det lett skje at kontakt ikke blir opprettet. Brukeren kan love å møte på K46, men følger alltid ikke opp. Brukerne kan være usikre på hva K46 står for, eller brukeren er ikke klar til å gjøre noe med sitt rusproblem.

Noen brukere som tar kontakt med K46 kan være negative til tilbudet i utgangspunktet, men fortsetter likevel å gå der. Andre blir henvist til PUT.

Sosialtjenestens erfaring er at de ansatte på K46 er flinke til å motivere til behandling og at de følger opp brukerne meget grundig. De oppleves som faglig dyktige og er lett tilgjengelige. K46 tar seg tid til ting som sosialtjenesten ikke kan gjøre. Sosialtjenesten har ikke kapasitet til å følge opp den enkelte bruker individuelt på samme måte som på K46. Det er et stort arbeidspress på sosialkontorene, og det jobbes først og fremst med økonomi. Hvis det er tid til overs, jobbes det med rustiltak, sier en saksbehandler. Et viktig poeng med K46 er at de kan ta i mot de unge når de trenger det. K46 avlaster også sosialkontoret ved å forberede utredninger. Utredninger fra K46 kan siden brukes av sosialkontoret i forbindelse med annen saksbehandling.

Sosialtjenesten mener at K46 fyller et tomrom i hjelpeapparatet. Det er et klart behov for slike tiltak i kommunen. K46 er noe nytt, og sosialtjenesten ser fram til at tiltaket blir permanent. K46 er nok ikke like godt kjent over alt i sosialtjenesten og det krever tid til å innarbeide tiltaket. Selv om mange kjenner tiltaket, tenker man ikke like aktivt på hva K46 kan brukes til.

En saksbehandler sier at rommene på K46 som er beregnet for overnatting skulle vært åpnet. Slik situasjonen er nå, må sosialtjenesten sende unge personer til Lagård eller hospits. Det er ikke noe bra tilbud for denne gruppen brukere. Det er for tiden stort press på leiemarkedet og fullt på alle hospits. Mange har behov for bolig, men utleiemarkedet er verre enn noensinne, sier en saksbehandler. Saksbehandlere ser et stort behov for at K46 kan åpne de planlagte overnattingsplassene.

En saksbehandler i sosialtjenesten hevder at K46 er et viktig ledd i hjelpeapparatet og at kommunen må ha et tilbud til den aktuelle aldersgruppen. K46 utfører oppgaver som kan være avgjørende for at unge rusmisbrukere kommer til videre behandling. Noe av styrken ved K46 er at de kan følge opp brukere med rent praktiske ting og spesielt at passe på at bruker følger opp avtaler.



Sosialtjenesten har merket litt endring i kontakten med K46 i det siste og har nå mindre kontakt om brukerne. Sosialtjenesten etterlyser mer tilbakemelding og hva som skjer med henviste brukere.

Sosialtjenesten har erfaring for at det ikke er lett å jobbe med å motivere til å endring av atferd hos unge rusmisbrukere. Å stille vilkår i forbindelse med sosialhjelp kan være et pressmiddel for å få unge til å møte til avtaler etc. K46 gir ikke økonomisk hjelp, men kan tilby sosial støtte, praktisk hjelp, samtaler og motivering. De burde hatt et tilbud som trakk folk utover samtaler osv. "Et sted å være" vil være nyttig, sier en saksbehandler.

Saksbehandler mener at det er behov for å gjøre K46 mer kjent i sosialtjenesten.

## **2.4 Uteseksjonen: K46 viktig for unge med rusproblemer**

Målgruppen for Uteseksjonen er unge i aldersgruppen 12-16 år og 16-25. Uteseksjonen dekker både sentrum og bydeler. Uteseksjonen arbeider med alle typer vansker så som rusproblemer og boligproblemer. Ansatte hjelper de unge med praktiske ting, "få dem i gang", vekke dem om morgenen, bli med på aktiviteter med mer.

Uteseksjonen har faste samarbeidsmøter med K46, utveksler erfaringer og har dialog om hva som skjer i byen, om rustrender og om felles unge. Uteseksjonen kan bidra med å "hanke inn" unge som dropper ut av K46. Uteseksjonen arbeider mye med unge før de eventuelt kommer til K46 og vurderer om de har behov for dette tilbudet. Målgruppen for Uteseksjonen og K46 synes å være noe forskjellig; Uteseksjonene treffer ikke de mest rusbelastede unge, men i stor grad unge som klarer seg. De rusbelastede henger ikke så mye ute i byen, hevdes det.

Sett fra Uteseksjonen sitt synspunkt gjør K46 en viktig jobb med å ta seg av unge med rusproblemer. De ansatte på K46 får nå spesialkompetanse på rus, de er gode til å motivere de unge og er mer aktive i kontakten med foreldre/pårørende enn Uteseksjonen.

## **2.5 Brukere og pårørende**

Det er intervjuet fire pårørende og tre av i alt fem brukere vi fikk navnet på (to brukere trakk seg fra intervju). Den ene av brukerne som trakk seg, fikk vi informasjon om gjennom pårørende. Brukere og pårørende er ikke et representativt utvalg av alle kontaktene ved K46, men representerer antakelig et noe "positivt" utvalg, selv om ikke alle brukerne har hatt fått kontroll over sitt rusmisbruk.

### **2.5.1 Pårørende**

For pårørende er K46 til stor hjelp. Pårørende er samstemt om at K46 er et tiltak som har manglet i hjelpeapparatet, og uten K46 hadde det ikke vært noe sted å henvende seg for de pårørende. Pårørende opplever å bli godt mottatt på K46, at K46 kan gi svar på en

rekke ubevarte spørsmål. For pårørende er det en trygghet å vite at brukere kan komme tilbake til stedet selv om de dropper ut med aktiv rusbruk en periode.

Flere pårørende kan fortelle om bedring av brukers situasjon. Rusmiddelmissbruken er redusert og bruker endrer sin livsførsel, boligforhold er bedret og bruker blir interessert i arbeid og utdanning. I et par tilfeller har situasjonen for bruker ikke bedret seg, men pårørende kan holde kontakten med K46, noe som gir optimisme og håp om endring på vegne av bruker.

### **Pårørende 1: K46 gjør en fantastisk jobb**

Brukeren, som den pårørende representerer, har hatt et langvarig rusmisbruk, har prøvd noe behandling, men er tidvis aktiv rusmisbruker. Brukeren har kontaktperson på K46 og ansvarsgruppe er opprettet.

Pårørende tok kontakt med K46 og fikk brukeren til å gå der. Pårørende mener at K46 har laget et godt støtteapparat for brukeren og synes at kommunen gjør noe bra med dette tiltaket for unge rusmisbrukere. K46 gjør en fantastisk jobb mener den pårørende. Før måtte pårørende springe til alle kanter for å få tak i hjelp. K46 får samlet informasjon om hjelpeapparatet og er den instans vi virkelig har hatt glede av, sier den pårørende.

### **Pårørende 2: Uten K46, ingen steder å gå**

Brukeren har ruset seg mye over en lang periode og har flyttet rundt på hospits, hos venner og har vært uteligger. Atferden gjorde det umulig å bo hjemme. Den pårørende hadde fått informasjon om K46 gjennom avisen og tok tidlig kontakt. Pårørende ble godt ivaretatt på K46 og opplevde at de ansatte hadde tid til å snakke. Kort tid etter begynte brukeren på K46, som hjalp til med tjenester fra sosialkontor og med kriseovernatting på Lagård, når situasjonen var som verst. K46 bidro til at brukeren fikk kontakt med PUT og vedkommende fulgte et opplegg der, men rusbruken ble en periode med og det ble liten kontakt med PUT og K46. Etter en urolig periode fikk brukeren en mer stabil boligsituasjon, begynte å gå jevnt på K46 igjen og fikk ny avtale med PUT. Pårørende har fortsatt samtaler med K46.

Situasjonen for brukeren er nå bedret. Vedkommende virker mye klarere. De pårørende får mer lyst til å ta kontakt med brukeren og setter pris på samvær. Målet er å skaffe en plass på et behandlingssted og brukeren er motivert for det.

Pårørende opplever kontakten med K46 som veldig positiv og synes de få god hjelp. K46 har tatt tak i saken. Uten K46, hadde det ikke vært noen steder å gå, mener den pårørende. Det ingen andre som påtar seg K46 sin rolle.

Pårørende synes K46 er litt anonyme og at de trenger å gjøre seg bedre kjent.

### **Pårørende 3: K46 tar ansvar overfor bruker**

”K46 er et fantastisk tilbud, det er her jeg har fått hjelp”, sier den pårørende. ”De tok godt i mot meg og jeg følte at de tok ansvar overfor brukeren”. K46 hjelper brukeren med praktiske ting som å følge til sosialkontor og lege. Har også skaffet kriseplass på



Lagård. Brukeren selv synes det er trygt å gå til K46, og får gå der selv som aktiv rusbruker. Bruker har nå kontakt med PUT og skal utredes der.

#### **Pårørende 4: Har skjedd store endringer med bruker**

Den pårørende tok kontakt med K46 like etter etableringen. Den pårørende mener det er vanskelig å vite hvem som har ansvar for denne aldersgruppen misbrukere. Tidligere har den pårørende prøvd å ta kontakt både med psykiater og sosialtjenesten, men det førte ikke til noe, det var ingen hjelp å få. Hos andre instanser fikk pårørende beskjed om at man ikke kunne svare på spørsmålene som ble stilt, og vedkommende ble bedt om å prøve andre steder. "Vi kom aldri i mål med noe", sier den pårørende. På K46 er det annerledes. De gir svar på spørsmål ingen andre har svart på. K46 er et sentralt punkt for andre instanser og forklarer hvordan ting fungerer. På K46 kan brukere få hjelp og rettleiding i hvem andre de skal kontakte.

Kontaktpersonen på K46 følger opp på en flott måte, sier den pårørende. På K46 er de fleksible og til stede på dagtid og kveld. K46 utfyller et manglende ledd i hjelpeapparatet, mener pårørende.

På K46 har brukeren fått kontakt med PUT, men holder også på kontakten med K46. Brukeren hadde store rusproblemer og var langt nede psykisk. "*Det var skikkelig kritisk en stund, og vi trodde brukeren var på kanten av livet*", sier den pårørende. Brukeren var ikke så veldig interessert i å slutte med rusen, men det har skjedd store endringer etter kontakten med K46 og PUT. K46 hjelper å sette i gang et forløp og holder trykket på partene. Boligsituasjonen er stabilisert og bruker er med i et kvalifiseringsprogram.

Brukeren er langt mer smilende og opplagt nå, sier den pårørende og er ikke i tvil om at K46 har fått brukeren dit vedkommende er i dag.

#### **2.5.2 Brukere**

De fleste brukerne som er intervjuet har hatt et betydelig rusmiddelmissbruk. De intervjuede har hatt kontakt med K46 over forholdsvis lang tid, og de fleste kan vise til en positiv utvikling med hensyn til reduksjon av rusmiddelmissbruk og bedret sosialt liv. Samtidig med reduksjon i rusbruk, har brukerne fått økt interesse for jobb og utdanning. Noen har etablert seg med bolig og samboer. Brukerne tilskriver de positive endringene kontakten med K46.



### **Bruker 1: K46 avgjørende for kontroll over rusmiddelmisbruken**

Brukeren har rusa seg på illegale rusmidler siden tidlig i tenårene. I perioder har livet kun dreid seg om rus, og bruker levde av å selge stoff. Etter en skikkelig krise ønsket brukeren å komme ut misbruket, forteller brukeren. Vedkommende fikk kontakt med K46 gjennom venner. Samtaler med K46 begynte med meget svingende holdninger, og det gikk kraftig opp og ned med rusbruken. I perioder gikk det ganske heftig for seg, men brukeren kom tilbake til K46 igjen. Etter hvert endret holdningene til rus seg, sier brukeren, ”Jeg fikk mer kontroll over rusbruken og ble mer motivert til å bryte med et liv rundt rusbruk”. Bruker mener nå å ha god kontroll, men bruker stoff av og til i helgene.

Bruker mener kontakten med K46 har vært avgjørende for kontrollen over rusbruken. På K46 var det tid til å trappe ned uten å møte krav om fullstendig rusfrihet. Hadde det vært for store krav ville ikke kontakten med K46 fortsatt.

### **Bruker 2: K46 vet hvordan de skal gripe fatt i problemene**

Bruker har ruset seg siden 13-årsalderen, mye speed, ”var grild i håvet” sier han. Har vært til psykiatrisk observasjon og på rehabilitering. Var litt i jobb, men hadde lange sykemeldinger. Bruker var i kort kontakt med PUT, men det ikke var det rette tilbudet. Det ble for mye krav på PUT. Bruker fikk kontakt med K46 gjennom venner. Det var bra å komme dit, sier han, K46 stilte ikke krav til rusfrihet. De var veldig fleksible på avtaler og man ble ikke ”utskrevet”, hvis man ikke møtte opp til avtaler. På K46 kan man sitte ned som i en annen stue. ”K46 hører på deg”, sier brukeren, ”og de vet hvordan de skal gripe fatt i problemene”.

Bruker har nå fått seg kjæreste og et sted å bo, er i jobb og har planer om videre utdanning.

### **Bruker 3: K46 har støttet og motivert meg hele tiden**

Bruker har gått på all salgs stoff i mange år. Bruker fikk kontakt med k46 for snart ett år siden og har fått mye hjelp her. ”K46 har hele tiden støttet og motivert meg og fått meg til å tro på opplegget”, sier bruker. ”De har laget en plan for å trappe ned på piller og fått etablert en ansvarsgruppe”. Bruker får god støtte av lege og har kommet med på kurs i regi av NAV. Dette har gitt bruker framtidsplaner for yrkesvalg.

## **3 Oppsummering, diskusjon og konklusjon**

### **Bakgrunn og mål for K46**

K46 er et kommunalt tiltak for unge rusmiddelmisbrukere mellom 17 og 25 år. Tiltaket ble etablert tidlig i 2007 og har lokaler sentralt i Stavanger sentrum. Overordna mål er å ta i mot og ivareta unge med rusproblemer, og å bidra til å redusere rusforbruk. K46 har som mål å finne egnede løsninger på problemer og motivere til atferdsendring. Tilbudet er frivillig og lett tilgjengelig, og brukere kan komme inn fra gata og for å snakke med ansatte eller gjøre avtale. K46 har syv ansatte med bakgrunn i sosial- og helsefag

(prosjektleder og seks andre ansatte). K46 har som intensjon å etablere gode samarbeidsforhold som sikrer god flyt i hjelpeapparatet og rask saksgang.

I dette prosjektet er det foretatt intervju med leder og ansatte i K46, samarbeidspartnere, pårørende til brukere og brukere.

### **Erfaringer fra samarbeidspartnere**

Det er foretatt intervju med sosialtjenesten i Stavanger, Politiet, Uteseksjonen, Psykologisk ungdomsteam, Kriminalomsorgen og Pårørendesenteret.

Erfaringene med K46 er nesten entydig positive, slik som samarbeidspartnerne ser det. Samarbeidspartnerne uttaler at K46 fyller et tomrom og er blitt et viktig ledd i hjelpeapparatet. Tiltaket er nytt, og samarbeidspartnere ser fram til at det skal blir permanent. Sosialtjenesten er i mange tilfeller det første stedet de unge møter, og motivet er å søke om penger. Men sosialtjenesten gir tydelig uttrykk for at den har lite anledning til å følge opp de unge, hvis det dreier seg om rusmiddelmissbrukere. En styrke med K46, sett fra sosialtjenesten, er lett tilgjengelighet, at de er aktivt motiverende og har tid til de unge. K46 følger opp brukere individuelt over lang tid og på en måte som sosialtjenesten ikke har kapasitet til. Sosialtjenesten har etter sosialtjenesteloven ansvaret for hjelpetiltak overfor rusmiddelmissbrukere, med bl.a. råd og veiledning, hjelp til brukerens familie og etablering av et behandlingsopplegg. I praksis klarer ikke sosialtjenesten å følge opp denne aldersgruppen rusmisbrukere slik loven foreskriver – heller ikke oppfølging av de pårørende. Her kommer K46 inn med sine tjenester som utfyller eller erstatter sosialtjenesten på noen områder. Ved henvisning til K46 kan en si at kommunen oppfylder lovens krav i sosialtjenesteloven, men K46 er ikke underlagt denne loven.

Psykiatrisk ungdomsteam (PUT) har et nært samarbeid med K46, og samlet utgjør dette et relevant tjenestetilbud til den aktuelle aldersgruppen. Det var også noe av intensjonen med K46; å øke henvisningene til poliklinisk behandling. Det polikliniske tilbudet passer likevel ikke alle. Intervju av brukere gir eksempler på at PUT ikke alltid er et passende tilbud. Dette har å gjøre med krav som stilles til bruker i behandlingen. I oversikten over virksomheten viser K46 at flere av de henviste brukerne er passive og flere har avsluttet forholdet til PUT i løpet av året. Det vil derfor være behov for et samtaletilbud utover det PUT kan gi. På denne bakgrunn er det en forståelig at K46 gjennomfører ”polikliniske” samtaler med brukere over et lengre tidsrom. For noen unge er dette tydeligvis et akseptabelt tilbud. Intervjuene med pårørende og brukere viser at det er oppnådd gode resultater for flere unge gjennom samtaler med K46. K46 sin egen årsmelding illustrer imidlertid også at flere av brukerne er i en vanskelig fase i forhold rusmisbruk.

PUT deltar også i ansvarsgrupper sammen med K46, og her er en arena for utforming av tjenester til bruker. Intervjuer har vist at ikke alle brukere er komfortable med kontakten med PUT. Det er derfor også en fordel for bruker at det finnes alternative tilbud, og for noen er K46 et bedre tilbud enn PUT.

K46 ser ut til å dekke en ungdomsgruppe som Uteseksjonen i mindre grad komme i kontakt med. Unge som ”henger ute på byen” er ofte en yngre gruppe og ikke så sterkt inne i rusmisbruk, i følge Uteseksjonen. Tall over henvisninger til K46 viser likevel at



flere kontakter er skjedd via Uteseksjonen. Dette tyder på at det er en del overlappende målgruppe mellom K46 og Uteseksjonen. Uteseksjonen og K46 samarbeider ellers om informasjon og utviklingen på gata og om aktuelle brukere.

For andre samarbeidspartnere representerer K46 et nytt og viktig ledd i behandlingsnettverket.

Politiet kommer i kontakt med mang unge som trenger et tilbud for rusbruk og mener de nå endelig har fått et sted å henvise folk til. Politiet opplever også at K46 er et viktig ledd til andre hjelpeinstanser.

For Pårørendesenteret består samarbeidet mest i et sted å henvise pårørende til. Pårørendesenteret har ikke samtaletilbud til de unge og mener det er viktig av det er opprettet et tiltak av denne typen de unge, hvor også pårørende kan få kontakt og oppfølging med samtaler.

Pårørende og brukere opplever stor støtte i K46. Alle de intervjuede pårørende kjenner brukere med lang historie for rusmiddelmissbruk. Flere har gjort henvendelser til hjelpeapparatet, men ikke kommet noen vei. Dilemmaet for de pårørende har i stor grad vært å finne ut hvor de skulle henvende seg for denne aldersgruppen rusmiddelmissbrukere og hvor de skulle få svar på sine mange spørsmål.

Pårørende har savnet råd og veiledning og noe å orientere seg etter. Noen av brukerne har vært innom institusjoner i og utenom spesialisthelsetjenesten, men uten at de kom videre med sine problemer. En styrke med K46 er at de samler hjelpeapparatet og koordinerer tjenester. Samtaler og motivasjonsarbeid har staket ut en god kurs for brukeren, opplever flere pårørende, og flere har fått nyttig praktisk hjelp underveis. Pårørende kan gi eksempler på god framgang for brukere. Brukere som har levd et kaotisk liv har blitt mer tilgjengelige for de pårørende, fått mer orden på livet og begynt å legge framtidsplaner. Ikke alle har kommet like langt, men utgangspunktet har også vært forskjellig. Noen brukere har helsevansker utenom rusbruken, og det vil ta tid før det kan skje en stabilisering, men kontakten med K46 har gitt de pårørende et meningsfylt sted å forholde seg til. K46 utfyller et manglende ledd i hjelpeapparatet, sier pårørende. Enkelte sliter fremdeles mye med rusmisbruk, men pårørende er likevel tilfredse med å ha kommet i kontakt med K46. Erfaringsmessig blir noen brukere borte en stund, for så å dukke opp igjen.

## **Brukere**

Brukere og pårørende utgjør et lite utvalg av alle kontakter ved K46. Alle de intervjuede brukere har en lang historie med rusmisbruk og de har holdt kontakten med K46 over en relativt lang periode. De som er intervjuet kan fortelle om reduksjon i rusbruk og orientering mot framtida, yrkesplaner og et liv uten rus. Det er imidlertid ikke bare suksesshistorier blant brukerne.

De intervjuede brukere og pårørende kan ikke sies å være et representativt utvalg av kontaktene til K46. K46 har flere unge som har vært innom og forsvunnet igjen. Vi vet lite om deres oppfatning av tilbudet og hvorfor det eventuelt ikke passet. Her vil det kunne være brukererfaringer vi ikke har kunnet dekke i denne undersøkelsen. (Personer som har avbrutt sin relasjon til K46 er heller ikke lette å få til å stille til intervju.)



Det er sannsynlig at det forekommer en viss grad av selvseleksjon til K46 og at de som forsetter kontakten er personer som er mer motivert til å endre på livet sitt. Det kan ha foregått en ytterligere seleksjon av personer som vil stille til intervju med forsker. Dermed kan vi stå igjen med en gruppe brukere og pårørende med større grad av positive erfaringer enn andre kontakter til K46. De intervjuede kan ha vært en gruppe med ressurser og med styrke til å endre atferd, tross kaotisk liv. Brukerhistoriene viser likevel at K46 har vært til god hjelp, men heller ikke alle i utvalget av brukere/pårørende har lyktes med å redusere rusmisbruken eller har bedret sin livssituasjon. Selv om utvalget kan være skjevt, gir det likevel informasjon om brukere og pårørende som har hatt kontakt med K46 over lang tid. De ville ikke ha klart seg uten K46, sier brukere. Andre brukere som har hatt kontakt over lengre tid, men har hittil ikke endret sine rusvaner.

Men K46 er et helt frivillig tiltak hvor man kan komme inn rett fra gata. Blir man henvist fra sosialtjenesten eller politiet, er det helt opp til den enkelte om de vil møte opp på K46. Sosialtjenesten ser helst at K46 kommer og henter brukerne mens de er på sosialkontoret for å sikre at de får kontakt. Denne ”milde” form for oppsøkende arbeid er kanskje et godt tiltak for å knytte kontakt med unge som er usikre på hva K46 er for noe. Å drive oppsøkende arbeid på gata er antakelig ikke nødvendig for K46, fordi Uteseksjonen dekker denne tjenesten og vil kunne vise aktuelle brukere til K46. Det kan derimot være aktuelt med større grad av oppsøkende virksomhet mot miljøer eller nettverk som K46 får kjennskap til gjennom samarbeidspartnere, pårørende, brukere eller andre.

Snaut 100 unge var innom K46 i løpet av 2007. Av disse har rundt 36 personer fremdeles kontakt med stedet.

K46 har en forebyggende oppgave ved å forhindre forverring av livssituasjonen for unge rusmisbrukere. Over tid ser det ut til at unge med mindre rusproblemer er begynt å oppsøke K46. Dette kan tyde på at K46 også må styrke kompetanse i forebyggende arbeid.

Brukerne som er intervjuet gir gode tilbakemeldinger om kontakten med K46. Flere kommenterer at det er lett å komme til K46, at det ikke er krav til rusfrihet mens de går der og at K46 er fleksible på avtaler. Faller man ut en periode, er det greit å komme igjen og ta opp tråden. Kontakt over lengre tid har endret holdninger hos brukere og de har fått motivasjon til å leve et liv uten rus.

### **Marginalisering**

I forståelsen av de unges kapasitet til å redusere rusbruken og å endre atferd må vi ta i betraktning at mange brukere er bostedsløse, har vanskelige familie- og/eller boforhold, er uten jobb, har avbrutt skolegang, lever et kaotisk dagligliv osv. Det er altså ikke bare spørsmål om endring av rusvaner, men om å endre personlige verdsett, roller, sosiokulturell tilhørighet og materielle levekår. Den enkelte bruker har ikke kontroll over nødvendige eller tilstrekkelige ressurser til å komme ut av en marginalisert posisjon. Brukere som har lyktes så langt i endringsprosesser, er unge som i første omgang har fått motivasjon til å redusere rusbruken eller slutte med rusmidler, ved hjelp av K46 eller andre, og fått til ordnede boligforhold. Kontakt med

arbeidstreningsprosjekt eller jobbmulighet er viktige elementer i en rehabiliteringsfase. Redusert rusbruk bidrar også noen ganger til å reetablere relasjoner til familie, prøve seg på utdanning eller for eksempel finne en kjæreste som er motivert for et liv som ikke er dominert av rus.

## 4 Konklusjon

K46 dekker uten tvil et behov for hjelpetiltak for rusmiddelmissbrukere i aldersgruppen 17 til 25 år. Slik tiltaket framstår nå, representerer K46 et nytt tilbud for unge rusmisbrukere og et sted å henvende seg til for pårørende og samarbeidende etater, som sosialtjenesten, Uteseksjonen, Politiet, Friomsorgen og andre. Totalt sett er offentlig sektor en storforbruker av K46, noe som tyder på at tiltaket er i ferd med å etablere seg som en viktig del av hjelpeapparatet. Psykologisk ungdomsteam har gjennom sine tjenester på K46 blitt et lettere tilgjengelig poliklinisk tilbud til de unge, og en samarbeidspartner til K46 om unge rusmiddelmissbrukere. Grensesnittet mellom første- og andrelinjetjenesten er ”myket opp” og gjør det lettere å samarbeide om unge i målgruppa; å koordinere tjenester og å henvise brukere til langtidsbehandling.

K46 utfyller sosialtjenestens forpliktelser overfor den aktuelle målgruppen og avlaster sosialtjenesten. Sosialtjenesten har nyttet K46 relativt aktivt, men har trolig et større potensial for bruk. Uttalelser fra sosialtjenesten tyder på behov på mer informasjon om tiltaket fra K46. Det vil antakelig være en styrke med tettere forbindelse til sosialtjenesten.

K46 bidrar til å motivere unge rusmiddelmissbrukere til å redusere rusbruken, men K46 representerer også en arena for å styrke den enkeltes ressurser i et levekårsperspektiv. Her handler det om å støtte opp om marginaliserte unge og å bidra til sosial inkludering av utstøtte grupper.



# Invitasjon

**Årets IA konferanse i  
Stavanger Forum  
Tirsdag 21. oktober 2008  
KI 08.30 - 15.00**

## Morgendagens vinnere kan inkludering!

### Inkludering og ivaretagelse av arbeidskraften

08.30 - 09.00	Kaffe
09.00 - 09.20	<b>Åpning.</b> Inkludering i et aktivt arbeidsmarked Tom Tvedt, fylkesordfører.
09.20 - 10.10	<b>Energisk seniorpolitikk.</b> Erfaring med ledelse og seniorpolitiske tiltak i Vattenfallet. Reidar Mykletun, professor.
10.10 - 10.25	Pause/benstrekk
10.25 - 11.15	<b>Samspill mellom mennesker</b> Kommunikasjon og gjensidig forståelse i et arbeidsliv som er interkulturelt. Øyvind Dahl, Professor
11.15 - 12.15	Lunsj
12.15 - 12.50	<b>Samspill mellom mennesker (forts.)</b>

Om foredragsholderne:

**Tom Tvedt**, fylkesordfører,  
Sentral i utviklingsarbeid og  
politikker i Rogaland.

**Reidar Mykletun**, Professor ved  
UiS  
Forsker på seniorpolitisk område

**Øyvind Dahl**, professor i  
kulturkunnskap  
Initiativtaker til opprettelsen av  
Senter for interkulturell  
kommunikasjon



inkluderende arbeidsliv



# Invitasjon

**Årets IA konferanse i  
Stavanger Forum  
Tirsdag 21. oktober 2008  
KI 08.30 - 15.00**

## Morgendagens vinnere kan inkludering!

### Inkludering og ivaretagelse av arbeidskraften

Om foredragsholderne:

**Tom Tvedt**, fylkesordfører,  
Sentral i utviklingsarbeid og  
politiker i Rogaland.

**Reidar Mykletun**, Professor ved  
UiS  
Forsker på seniorpolitisk område

**Øyvind Dahl**, professor i  
kulturkunnskap  
Initiativtaker til opprettelsen av  
Senter for interkulturell  
kommunikasjon

08.30 - 09.00	Kaffe	
09.00 - 09.20	Åpning.	Inkludering i et aktivt arbeidsmarked Tom Tvedt, fylkesordfører.
09.20 - 10.10	Energisk seniorpolitikk.	Erfaring med ledelse og seniorpolitiske tiltak i Vattenfallet. Reidar Mykletun, professor.
10.10 - 10.25	Pause/benstrek	
10.25 - 11.15	Samspill mellom mennesker	Kommunikasjon og gjensidig forståelse i et arbeidsliv som er interkulturelt. Øyvind Dahl, Professor
11.15 - 12.15	Lunsj	
12.15 - 12.50	Samspill mellom mennesker (forts.)	



# Invitasjon

**Arets IA konferanse i  
Stavanger Forum  
Tirsdag 21. oktober 2008  
KI 08.30 - 15.00**

Om foredragsholderne:

**Tom Tvedt**, fylkesordfører,  
Sentral i utviklingsarbeid og  
politiker i Rogaland.

**Reidar Mykletun**, Professor ved  
UiS  
Forsker på seniorpolitisk område

**Øyvind Dahl**, professor i  
kulturkunnskap  
Initiativtaker til opprettelsen av  
Senter for interkulturell  
kommunikasjon

## Morgendagens vinnere kan inkludering!

### Inkludering og ivaretagelse av arbeidskraften

08.30 – 09.00	Kaffe
09.00 – 09.20	<b>Åpning.</b> Inkludering i et aktivt arbeidsmarked Tom Tvedt, fylkesordfører.
09.20 – 10.10	<b>Energisk seniorpolitikk.</b> Erfaring med ledelse og seniorpolitiske tiltak i Vattenfallet. Reidar Mykletun, professor.
10.10 – 10.25	Pause/benstrek
10.25 – 11.15	<b>Samspill mellom mennesker</b> Kommunikasjon og gjensidig forståelse i et arbeidsliv som er interkulturelt. Øyvind Dahl, Professor
11.15 - 12.15	Lunsj
12.15 – 12.50	<b>Samspill mellom mennesker (forts.)</b>



inkluderende arbeidsliv

**Påmeldingsskjema**

**Morgendagens vinnere kan inkludering !  
Stavanger Forum, tirsdag 21. oktober 8.30 - 15.00**

**Deltakeravgift kr. 500,- innbetales ved påmelding til:**

**NAV Arbeidslivssenteret Rogaland,  
Postboks 133 Sentrum, 4001 Stavanger**

**Org. Nr. 984253281**

**Konto nummer: 8276 01 00737**

**VIKTIG!**

**Merkes med kurs kode: F11992**

**GOA1100**

Deltaker: \_\_\_\_\_

Tittel: \_\_\_\_\_

Navn på virksomhet: \_\_\_\_\_